

MAKEDONYA'DAN GELEN TÜRK SESİ:
*HİKMET DERGİSİ**İpek YILDIZ**

Türk kültürü, Osmanlı Devleti Dönemi'nde Balkanlar'da çok uzun bir süre hâkim unsur olmuştur. Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetini güçlendirdiği dönemlerdeki Türk nüfusu, Balkan Savaşları'ndaki yenilgi ve toprak kayıpları ile azalmaya başlamıştır. Bu nedenle Rumeli'de yaşayan Türklerin çoğunluğu Anadolu'ya göç etmiştir. Balkanlar'da kalıp Anadolu'ya dönmeyen Türklerin de bu süreçten sonra azınlık durumuna düşmesiyle millî kimliği koruma mücadelesi önemli bir konu olarak hep gündemde kalmıştır.

Balkanlar'daki Türkler; yaşadığı olumsuz şartlara rağmen dernekler, eğitim ve kültür kuruluşları, sivil toplum örgütleri, basın-yayın organlarıyla Türk kültür mirasını canlı tutmak için çeşitli faaliyetlerde bulunmuşlardır. Bunların içerisinde en önemlilerinden

birisi de basın-yayın faaliyetleridir. Belirli aralıklarla basılan, pek çok bilgiyi gelecek nesle aktarma imkânı sağlayan dergiler, kültür taşıyıcısı konumundadırlar. Günümüzde Türkiye dışında yaşayan Türklerin kültürel, sosyal ve ekonomik durumu, çektiği sıkıntılar, hayat şartları, ... gibi konuları dergiler aracılığı ile yakından takip edebiliriz.

Balkan ülkelerinden biri olan Makedonya'da yaşayan Türklerin de kültürel, sosyal, siyasal ve ekonomik durumu hakkında yayın yapan gazete, dergi, televizyon programı vb. çalışmalar olmuştur. Burada ele almak istediğimiz konu

* Arş. Gör., Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü – Sivas
ipekyildiz85@hotmail.com

Makedonya'daki Türklerin sesi olan, Balkanlar'daki Türkleri her yönüyle duyurmayı amaç edinen *Hikmet* dergisidir**.

Hikmet dergisi ADEKSAM tarafından yayımlanmaktadır. Kısa adı ADEKSAM olan *Abdülhakim Hikmet Doğan Eğitim Kültür ve Sanat Merkezi*, 17 Ekim 1997 yılında Makedonya'nın Gostivar kentinde kurulmuştur. Bu merkez Makedonya'da yaşayan Türklerin eğitim, kültür ve sanat faaliyetlerini duyurmak ve geliştirmek için çok çeşitli çalışmalar yapmaktadır. ADEKSAM kendi içinde *eğitim komisyonu, yardımlaşma ve dayanışma komisyonu, panel-konferans komisyonu, kültür komisyonu, ilmi-araştırma komisyonu, hukuk komisyonu, spor komisyonu ve burs komisyonu* olmak üzere çeşitli dallara ayrılarak önemli faaliyetlere imza atmıştır. İlmî-araştırma komisyonunun en önemli çalışmaları arasında 2003 yılında yayın hayatına başlayan *Hikmet* dergisi olmuştur.

Hikmet dergisinin ilk sayısı Mayıs 2003 yılında çıkmıştır. Makedonya'nın Gostivar kentinde yayımlanmakta olup baskısı Cetis basımevi tarafından yapılmaktadır. Yılda iki sayı çıkan *Hikmet* dergisinin bugüne kadar 12 sayısı basılmıştır. Ekim ve Haziran aylarında çıkan dergi 2008 yılında Mayıs ve Aralık aylarında çıkmaya başlamıştır. Derginin son sayısı, Aralık 2008'de basılmıştır.

Bir süre ADEKSAM adına dergiye başkanlık yapan Beytullah Muça derginin dokuzuncu sayısında yayımladığı Başyazı'da "*Hikmet dergisinin ilke ve prensiplerinden vazgeçmeden ilerlediğini ve derginin asıl hedefinin Rumeli coğrafyasında değişik konular üzerinde yorum, araştırma ve tetkikler yapılan farklı görüş ve düşünceleri bir araya toplayıp, Türk dünyası kamuoyu yanı sıra, Dünya kamuoyuna da taşımak ve sergilemek*" olduğunu belirtir.

Bu dergide Balkanlar'da yaşayan Türklerin sosyal, siyasi, ekonomik durumları, kültür ve sanat faaliyetleri, gelenek ve görenekleri hakkında kaleme alınmış yazılara ulaşmak mümkündür. Geniş bir konu yelpazesine sahip olan *Hikmet* dergisi yayın ilke ve prensipleri kısmında da "*öncelikle Makedonya, Balkanlar, Türkiye ve Türk Dünyası'yla ilgili eğitim, dil, din, kültür, sanat, milli ve manevi değerler, toplumsal ve sosyal sorunlar, ekonomi, çevre, spor ve medya konularını içeren makale, inceleme ve kitap tahlillerini yayınladıklarını*" bildirir. ADEKSAM'ın hedefleri, eğitim, kültür ve sanat faaliyetleriyle tutarlı bir çizgide ilerleyen *Hikmet* dergisi Balkanlar'da Türkçe yayımlanan yüksek kaliteli bir dergi olması nedeniyle ayrı bir önem taşır.

Dergide ilk sayıdan itibaren Makedonya ve Balkanlar'la ilgili yazılar geniş yer tutmaktadır. Bunun dışında edebiyat, tarih, siyaset vb. konuları içeren makaleler de mevcuttur. Derginin ilk sayısındaki yazılar daha çok Makedonya'daki Türk edebiyatı hakkında bilgi vermektedir. "*Makedonya Türk Çocuk Edebiyatı'nın Birinci Kuşak Yazarları*" adlı yazıyla Makedonya'da çocuk edebiyatının gelişiminden bahsedilirken "*Makedonya Halk İnançlarının Ortaya Çıkışı,*

** *Hikmet* dergisi konusunda dikkatimi çeken ve derginin tanıtımı için arşivinden yararlanmama izin veren hocam Prof. Dr. Necati DEMİR'e teşekkür ediyorum.

Özellikleri ve Dindeki Yeri”nde orada yaşayan Türklerin gelenek-göreneklerini, bunları uygulamalarını öğreniriz. “*Makedonya Türk Edebiyatının Tarihi*” (S.2), “*Makedonya Türk Edebiyatında Kadın Yazar ve Şairler*” (S.3), “*Rumeli Coğrafyasında Yetişen Kimi Divan Şairlerinin Özellikleri*” (S.9) gibi başlıklı yazılarla Balkanlar ve Makedonya’daki edebî hayatla ilgili bilgilere ulaşılabilir. Ayrıca Balkanlar’da doğmuş, yaşamış fakat bugüne kadar adından hiç bahsedilmemiş veya unutulmaya yüz tutmuş yazar ve şairleri tanıtan yazıların bulunması Balkanlar’da gelişen Türk edebiyatı tarihi için kaynak olabilecek niteliktedir. Makedonya Türk edebiyatının önemli isimleri arasında yer alan Fahri Kaya’nın anlatıldığı “*Fahri Kaya’nın Hayatı ve Sanatı*” (S.8), “*Makedonya Türk Kültürü ve Edebiyatında Fahri Kaya*” (S.9), “*Makedonyalı Aka Gündüz’de Rumeli Sevgisi*” (S.3), “*Veyisi (Üveys) Üskübi’nin Hayatı, Eserleri ve Sanatı Hakkında*” (S.6) gibi yazıları örnek olarak gösterebiliriz.

Her sayıda bulunmasa da dergi, gazete, kitap tanıtım ve değerlendirmelerine de yer verilmiştir. Örnek olarak derginin 12. sayısında Abdülmecit Nuredin’in yazdığı “Osmanlı’nın çöküş dönemi olan 1900’lerden 2008’e kadar Makedonya’nın siyasi, sosyal, eğitim ve tarihsel eksenindeki gelişme ve olgulara yer veren”¹ *Osmanlı Sonrası Makedonya* adlı kitabı incelenmiştir. Değerlendirmeyi yapan Üsküp Üniversitesi’nde öğretim görevlisi Mr. Fadil Hoca, kitabın “1900 yılından günümüze kadar Makedonya’yu irdeleyen ilk çalışma” olduğunu belirtir.

“*Osmanlı Tarihi Kaynaklar ve Belgelerde Makedonya Türkleri*” (S.2), “*Dünden Bugüne Makedonya Türkleri*” (S.6), “*Azınlıkların Korunmasına Yönelik Olarak Yapılan Uluslar arası Düzenlemeler*” (S.12) gibi tarihî ve siyasi konular, “*Makedonya Eğitim Sisteminde Türkler ile Diğer Etnik Toplulukların Katılım Oranları*” (S.1), “*Makedonya Türk Eğitimindeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri*” (S.3), “*Makedonya Cumhuriyetinde İlköğretim 5.6.7. ve 8. Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programları*” (S.5) gibi Makedonya’daki Türklerin eğitim durumları ve problemleri hakkında bilgi veren makaleler de yer almaktadır.

Kapakta da belirtildiği gibi ilmi araştırma dergisi olan *Hikmet*, hakemli bir dergidir. Derginin editörlüğünü ve yayın yönetmenliğini Dr. Enis Recep yürütmektedir. Hikmet dergisinin bilim kurulu ve hakemleri; Prof. Dr. Hamdi Hasan, Prof. Dr. Erol Şabanov, Doç. Dr. Numan Y.Aruç, Doç. Dr. Sevin Alil, Dr. Nazım İbrahim, Dr. Mensur Nuredin’dir. Derginin yazar kadrosuna dış ülkelerde ve Türkiye’de çalışan akademisyenlerin yanı sıra araştırmacı, tarihçi, siyaset bilimci gibi çalışanlar da katılır.

Hikmet dergisinin dili Türkçe ve İngilizce’dir. Derginin üç sayısı haricinde (1. 3. ve 11. sayılar) her sayıda en az bir İngilizce makale yayımlanmıştır. İngilizce yazılmış makalelerin sonunda Türkçe özetleri bulunmaktadır.

¹ Mr. Fadil Hoca, “Abdülmecit Nuredin’in ‘Osmanlı Sonrası Makedonya’ Adlı Kitabı”, *Hikmet Dergisi*, S. 12, Aralık 2008, s. 110-116.

Editör'ün Sözü başlığıyla derginin içeriği hakkında yapılan bir girişten sonra yazıların Türkçe ve İngilizce özetleri, makale metni ve kaynakça yer almaktadır. Derginin Ekim 2007'de çıkan 10. sayısında birinci sayıdan onuncu sayıya kadar yayımlanan bütün makalelerin Türkçe ve İngilizce özetleri verilmiştir. Böylelikle derginin daha önceki sayılarına ulaşamayanlar ilk on sayıda yer alan makalelerin içeriği hakkında fikir edinebildiği için faydalı bir çalışma olmuştur.

Hikmet dergisi, okurların verdiği destekle çeşitli zorluklara rağmen güttüğü yayın politikasından ödün vermeden altı yıldır ayakta durmayı başarmıştır. Millî ve manevî değerlerinin farkında olan ve ona sahip çıkan devletlerin varlığını sürdürebileceği fikri hareket noktaları olmuştur. Nitekim derginin editörü Dr. Enis Recep de on ikinci sayıda yazdığı *Editör'ün Sözü* kısmında okuyucuya şöyle seslenmektedir: “ *Azınlık olan milletlerin, buldukları ülkelerde varlığını sürdürebilmeleri dil, kültür, geleneklerine sahip çıkmaktan geçer. (...) Bu hususta ilk sayısından son sayısına kadar Hikmet dergisi Makedonyadaki / Balkanlardaki Türk azınlığına hizmet vermektedir. Burada yayınlanan makaleler sayesinde dilimiz, kültürümüz ve geleneklerimize sahip çıkarken, başkalarının da bizi düzgün tanımalarına fırsat veriyoruz.*”

Yaşadığı topraklarla tarihî bir bağa sahip olan Makedonya Türkleri; dil, din, tarih gibi kültürü oluşturan unsurlara ne kadar önem verip güçlendirirse diğer etnik gruplar içinde özünü kaybetmeden, geçmişini unutmadan yaşama şansına sahip olur. Bu doğrultuda atılacak en küçük bir adım bir milletin geçmişindeki başarıyı geleceğine taşımasında önemli bir rol oynar. *Hikmet* dergisi de yayınlarıyla üzerine düşeni yerine getirmeye çalışmaktadır. Dergi, ilk sayısının yayımlanmaya başlamasının ardından kısa sürede ilmî araştırma dergileri arasına girmiş ve akademik çevrelerde adını duyurmuştur. Balkanlar ve Makedonya'daki Türkler hakkında çalışma yapacaklara kaynaklık edecek bir dergidir.

Derginin yayın hayatına başlamasında ve başarılı bir şekilde devam etmesinde emeği geçen herkese katkılarından dolayı teşekkür ederiz. Okurların en kısa zamanda güzel çalışmaların yer alacağı yeni sayılarla buluşmasını diliyoruz.